

Bezoekadres: Stadhuis Coolingsingel 40
3011 AD Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Website: www.rotterdam.nl
E-mail: bbo@rotterdam.nl
Fax: 010 – 267 35 60
Inlichtingen: Martin de Jong
Telefoon: 06-19287471

Cluster: Werk en Inkomen
Ons Kenmerk: 2016/057 - 16bb6903

Betreft: Afdoening toezegging 16bb5049

Datum: 12 september 2016

Leden van de raadscommissie Werk, Inkomen,
Participatie en Volksgezondheid (WIPV)

Geachte leden van de raadscommissie WIPV,

Tijdens de behandeling van de voorjaarsnota in de commissie WIPV op 15 juni jl. heeft u mij naar aanleiding van een uitzending van Nieuwsuur op vrijdag 10 juni, gevraagd te reageren op de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek en boek van Henk Spies, Suzanne Tan, en Maarten Davelaar, getiteld "De jeugd maar geen toekomst? Naar een effectieve aanpak van sociale uitsluiting" (toezegging 16bb5049). Dat wil ik hierbij graag doen.

Aanleiding van het onderzoek

Het onderzoek is mogelijk gemaakt door een Europese onderhoudssubsidie: Cityspyce. In verschillende Europese landen is onderzoek gedaan naar sociale ongelijkheid en sociale innovatie onder jongeren in achterstandswijken. Het boek is voortgekomen uit het Nederlandse deel van dit onderzoek. Dit deel heeft plaatsgevonden in Rotterdam. De onderzoekers hebben tijdens het onderzoek toegang gehad tot data van de gemeente Rotterdam. Onderzoeker Henk Spies heeft ook een werkgroep voorgezeten met medewerkers van de gemeente Rotterdam om gedurende het onderzoek te komen tot innovaties, zoals een gezamenlijke intake door gemeente en aanbieders van trajecten. Het onderzoek in het kader van Cityspyce is vooral kwalitatief van opzet. Er zijn 82 jongeren gesproken en 48 professionals, en veel van deze gesprekken zijn (deels) terug te vinden in de publicatie 'De jeugd maar geen toekomst? Naar een effectieve aanpak van sociale uitsluiting'.

Algemeen beeld

In het eerste deel van de publicatie maken de onderzoekers op basis van wetenschappelijke theorieën, een onderverdeling in vier groepen jongeren in achterstandswijken. Deze vier groepen zijn:

- de conformisten (willen en kunnen meedoen in de maatschappij),
- de afhankelijken (willen meedoen, maar missen competenties),
- de overlevers (willen en kunnen niet (meer) meedoen) en
- de ondernemers, (kunnen meedoen, maar willen dat op een alternatieve manier).

Deze vier groepen gebruiken de onderzoekers als leidraad voor het boek. De gesproken jongeren worden ook in deze groepen onderverdeeld.

Het onderzoek en de publicatie zoomt in op slechts een deel van de totale aanpak van jeugdwerkloosheid. Het onderzoek focust zich op drie trajecten bij het Jongerenloket (Challenge Sports, de Buzinezzclub en De Nieuwe Kans). De totale aanpak is veel breder. Vanuit de reguliere werkzaamheden van o.a. het Jongerenloket en de wijkteams, maar ook vanuit de programma's Jongeren aan de slag en Elke jongere telt, programma Rotterdamse risicojongeren 2016-2020. Denk hierbij aan ondersteuning in het wijknetwerk, ondersteuning op scholen, hulp vanuit het wijkteam en inzet van eventuele specialistische hulp. Ook via de aanpak jeugdwerkloosheid in het kader van Jongeren aan de slag lopen verschillende trajecten die niet zijn meegenomen in het onderzoek. De onderzoekers geven ook aan, dat dit onderzoek slechts een deel laat zien, en tijdgebonden is. Niettemin is het een waardevol onderzoek, dat zeker aanknopingspunten biedt.

Het algemene beeld dat in de publicatie wordt geschetst is niet rooskleurig, maar zeer herkenbaar. Jongeren in achterstandswijken hebben vaak een klein netwerk, hebben bovengemiddeld vaak psychische problemen en door de slechte voorbeelden in de wijk is criminaliteit een reëel perspectief. Veel jongeren ontberen motivatie en missen werkervaring waardoor het lastig is om aan het werk te komen. Ook is het krijgen van een verklaring omtrent het gedrag niet altijd eenvoudig voor hen. Waar het overgrote deel van deze jongeren om vraagt, is een kans om te laten zien wat ze in hun mars hebben. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt uiteraard bij de jongeren en eventueel hun ouders zelf. Ook wanneer dat lastig is en bij hen het gevoel bestaat dat zij achtergesteld worden. De gemeente wil de jongeren bij het benutten van kansen die zich voordoen zo goed mogelijk ondersteunen. De aanbevelingen uit dit onderzoek zal de gemeente ook zeker gebruiken bij de doorontwikkeling van de jongerenaanpak in het kader van onder meer Jongeren aan de slag en Elke jongere telt.

De juiste jongere op het juiste traject / interventie

De zoektocht die door het hele boek heenloopt, is de zoektocht naar het beste traject of de beste interventie voor een individuele jongere. Er zijn grote verschillen tussen jongeren en als leidraad hebben de onderzoekers de jongeren daarom ingedeeld in de eerder genoemde vier groepen. De genoemde zoektocht is ook de zoektocht van de professionals in de uitvoering. In de uitzending van Nieuwsuur gaf onderzoeker Spies aan dat veel trajecten succesvol zijn voor degenen die het traject afmaken. Tegelijkertijd benadrukte hij dat er nog teveel jongeren afhaken tijdens een traject, omdat het traject onvoldoende bij hen aansluit. Dit onderstreept het belang van een goede intake, zodat geen tijd verloren gaat.

De theorie van het boek waarin het type interventie wordt gekoppeld aan het type jongere is interessant, omdat er hiermee potentiële effectiviteitswinst te behalen is. Dit komt de gemeente ten goede (minder kosten voor begeleiding), maar belangrijker: de jongere. Het model klinkt logisch, maar de hypothese is in het onderzoek nog beperkt onderbouwd. Momenteel loopt het onderzoek van de Academische Werkplaats De Nieuwe Kans, het Jongerenloket is hier de vindplaats van de jongeren voor het onderzoek. Dit onderzoek biedt de komende jaren waardevolle kwantitatieve en kwalitatieve informatie over behandelings succes van multiprobleem jongeren (wat werkt voor wie) en de effectiviteit van twee voorzieningen: De Nieuwe Kans en Challenge Sports.

Overigens blijkt ook uit de publicatie zelf dat de praktijk soms weerbarstiger is dan de theorie. Ook wanneer een interventie goed aansluit op het type jongere, is dat nog niet per se reden voor succes. Ook dan kan er nog sprake van een mismatch zijn. Elke jongere blijft uniek en zo benaderen onze medewerkers hen ook. Een bij de jongere passend plan van aanpak blijft

maatwerk. Bij de keuze van een passend traject kan de professional wel ondersteund worden. De indeling in type jongeren, zoals in dit onderzoek naar voren komt, kan hier een verdere bijdrage in leveren. Een goede intake en een goede diagnose zijn hierin letterlijk het halve werk, onze medewerkers worden hier in getraind.

Zoals gemeld zijn jongeren (en ouders) allereerst zelf verantwoordelijk voor een zelfredzame toekomst en draagt het handelen van de gemeente bij aan de zelfstandigheid van de jongere. Vanuit dit principe experimenteren wij met sessies waarin interventies zichzelf presenteren aan de jongeren. De jongeren geven in eerste instantie zelf een voorkeur aan, waarna een eerste gesprek plaatsvindt. Het is nog onduidelijk of deze aanpak effectiever is. Bij deze experimenten kunnen we ook kijken of het type jongere, zoals in het onderzoek beschreven, bepaalt voor wie deze manier van werken meer of minder geschikt is.

Aanbevelingen: Anders organiseren

Aan het einde van het onderzoek doen de onderzoekers onder het kopje 'anders organiseren' vier aanbevelingen: werk anders samen, zorg voor een adequate infrastructuur, kijk integraal naar rendement en experimenteer en leer! Op deze vier aanbevelingen zal hieronder worden ingegaan.

Anders samenwerken

De auteurs roepen op gezamenlijk te ontdekken wat werkt voor jongeren, bij voorkeur in een publiek-private samenwerking. Ik onderschrijf deze aanbeveling van harte, en als gemeente zoeken we ook steeds vaker en intensiever de samenwerking op met private partijen. Hierbij valt te denken aan financieringsconstructies met private partijen, zoals een Social Impact Bond, of aan de betrokkenheid van uitvoerders bij het programma 'Elke jongere telt'. Dit programma is tot stand gekomen door in conferenties eerst de problemen en oplossingen te bespreken, en na de presentatie van het programma de nadere uitwerking. Bij de uitwerking en uitvoering doen de betrokken private partijen ook mee. Deze samenwerking kan op meer vlakken en intensiever. Dat neemt niet weg dat ik deze aanbeveling onderschrijf en al zoveel als mogelijk probeer vorm te geven. Dat is ook het geval bij de jongerenakkoorden die in het kader van het programma 'Jongeren aan de slag' worden opgezet. Ook WSPR Jongt bouwt aan een knooppunt tussen professionals, het onderwijs en het bedrijfsleven, doormiddel van netwerkbijeenkomsten en informeert jongeren over stages, projecten en vacatures in de stad. Daarnaast doet de eerder genoemde Academische Werkplaats bij de Nieuwe Kans onderzoek naar wat werkt voor jongeren met multi-problematiek.

Adequate infrastructuur

De onderzoekers signaleren dat er op dit moment niet altijd een adequate infrastructuur is, die de voortgang van jongeren monitort, informatie tussen partijen deelt, en inzicht geeft in de resultaten die worden geboekt. Ook deze aanbeveling herken ik. Bij de doorontwikkeling zorg, welzijn en jeugdhulp 2018 is gekeken hoe we het stelsel en de informatievoorziening kunnen verbeteren. Dat geldt niet alleen voor zorg, welzijn en jeugdhulp, maar er is juist aandacht voor de verbinding met de domeinen werk en inkomen én veiligheid. We willen dat jongeren binnen de grenzen van de diverse wetten beter gevolgd kunnen worden. Ook het Jongerenloket ontwikkelt hierin mee. In het programma Elke jongere telt is aangegeven dat het Jongerenloket een brede intake zal gaan uitvoeren. De rol van jongerencoach verandert mee. Het Jongerenloket zal beter op de hoogte zijn van eerdere hulpverleningstrajecten en ook de samenwerking met bijvoorbeeld de wijkteams wordt intensiever. Ook elders binnen het sociale domein lopen acties om informatie gestuurd werken te optimaliseren. Hierbij opereren we

uiteraard binnen de grenzen van de heersende privacywetgeving en onze eigen beleidsregels daaromtrent.

Integraal kijken naar rendement

De onderzoekers roepen op om integraal te kijken naar rendement. Zij signaleren dat de nadruk nu soms te veel ligt op het besparen op de uitkeringslasten, terwijl deze jongeren vervolgens misschien veel meer (maatschappelijke) kosten genereren voor politie, justitie of hulpverleners. Het is belangrijk om in deze gevallen naar het integrale maatschappelijke belang te kijken. Zo wordt bijvoorbeeld de aanpak rondom de zoekperiode, die in het onderzoek nog als één van de problemen waardoor jongeren afhaken wordt benoemd, verbeterd. Dit is één van de onderdelen van het programma 'Elke jongere telt'. Doel is dat jongeren die aanspraak kunnen maken op bijstand hier gebruik van maken waardoor verdere problemen, zoals oplopende schulden voorkomen kunnen worden. We doen dit door kwetsbare jongeren te begeleiden tijdens de (wettelijk verplichte) zoekperiode, zodat we hen niet meer 'kwijt raken'. Eerder kwam een deel van de jongeren niet meer terug na de zoektermijn van vier weken, nu is dat veel minder vaak het geval. Dit heeft hogere uitkeringslasten tot gevolg doordat jongeren vaker een uitkering ontvangen, maar we willen hiermee andere problemen voorkomen. Anderzijds is het wel of niet ontvangen van een bijstandsuitkering afhankelijk van veel (landelijke) regelingen en wetten. Het is niet mogelijk een jongere een uitkering toe te kennen als hij daar geen recht op heeft, ook al worden andere problemen daarmee voorkomen.

Experimenteren en leren

De onderzoekers roepen op om actief te experimenteren en te leren van resultaten uit het verleden. Zij signaleren dat de drie trajecten, die zij voor dit onderzoek hebben onderzocht, alle drie in meer of mindere mate doen en dat dit effect heeft. Ik kan mij hierin vinden. In programma 'Jongeren aan de Slag' worden een aantal nieuwe kleine projecten gestart gericht op uitstroom naar werk of onderwijs, die onderzocht worden door een onderzoeksbureau op effectiviteit. Dit met als doel om te experimenteren met nieuwe trajecten en succesvolle interventies vervolgens te kunnen bestendigen. Ook zijn we een experiment gestart wat tegemoet komt aan het gebrek aan een sociaal netwerk wat veel van deze jongeren hebben: binnen het programma 'Elke jongere telt' krijgen jongeren een mentor toegewezen die hen kan helpen bij het opbouwen van hun netwerk en waar ze met vragen terecht kunnen. Zo willen we telkens nieuwe ideeën, of verbeterde interventies inzetten, om zo zoveel mogelijk jongeren te begeleiden naar een baan. Want deze jongeren verdienen stuk voor stuk een kans.

Tot slot

Binnen de aanpak jeugdwerkloosheid zijn we als gemeente continu op zoek naar verbeteringen in de dienstverlening aan jongeren. Dit onderzoek helpt ons daarbij, net zoals andere onderzoeken. De indeling in verschillende groepen jongeren, met elk hun eigen kansen en problemen, is waardevol. Zoals al eerder gemeld is kwantitatief vervolgonderzoek nodig, maar het Jongerenloket zal deze indeling benutten in de verbetering om de juiste jongeren te plaatsen op de juiste interventies en voorzieningen.

Met bovenstaande reactie op het rapport "De jeugd maar geen toekomst? Naar een effectieve aanpak van sociale uitsluiting" vraag ik u mijn toezegging hierover als afgedaan te beschouwen.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'M.J.W. Struijvenberg'.

M.J.W. Struijvenberg
Wethouder Werkgelegenheid en Economie